

vlasti prema špekulantima, preko samoosnovanog uvozno-izvoznog poduzeća GIM-PEX nastojala je poboljšati izvoznu bilancu hrvatskih krajeva. Uza sve to pod Sloginim okriljem od 1939. djeluje i njezin Liječnički odbor zadužen za medicinsko-prosvjetni, tj. higijenski rad.

Posljednje dvije glave, "Epilog" i "Zaključak", ukratko govore o tome što se dogodilo s Gospodarskom slogom nakon vojnog poraza monarhističke Jugoslavije i stvaranja NDH te daju rekapitulaciju ciljeva i ostvarenja ove organizacije u nepunih šest godina njezina postojanja. Pritom je zanimljivo spomenuti da iako Gospodarska sloga nakon 1941. više *de facto* ne djeluje, do njezina formalnog gašenja dolazi tek u siječnju 1949. godine.

Monografija *Slogom slobodi!* na svojih gotovo pet stotina stranica dobro je grafički opremljena. Tekstualni dio prati mnoštvo dosad manje poznatih fotografija i karata te mnoštvo preglednih tablica koje je autor sam načinio. Popis izvora i literature dobro je sistematiziran te posebno svjedoči o mnoštvu arhivskog gradiva i onodobne periodike koju je autor prošao tijekom izrade knjige. Indeksi na kraju knjige dobro su uređeni. U njima su odvojena osobna imena od kazala geografskih pojmova. Osim poneke rijetke tipografske ili pravopisne greške (najviše u fusnotama), autoru se ne može mnogo toga predbaciti u ovoj ukoričenoj verziji njegovog dugogodišnjeg istraživanja. Ovu monografiju na kraju moramo svrstavati u sferu povijesnog prikaza organiziranja i djelovanja jednog vrlo važnog, ali dosad malo istraživanog gospodarskog udruženja hrvatskoga međuraća. Ipak, ova je knjiga i mnogo više od toga. Kroz *Slogom slobodi!* (ne)posredno iščitavamo tadašnje poglede na socioekonomska pitanja u hrvatskome društvu, saznajemo mnoštvo informacija o zaslužnim ljudima navedenog razdoblja, shvaćamo kompleksnost raznih međuodnosa onoga doba (selo – grad, država – građani, vlast – stranačke organizacije itd.) i, što je najvažnije, dolazimo do boljeg razumijevanja svakodnevnog života pojedinca, koji je, kao i danas, dobrim dijelom određen ekonomskim okruženjem u kojem se nalazi.

STIPICA GRGIĆ

Lidija KOS-STANIŠIĆ, *Latinska Amerika. Povijest i politika*, Golden marketing – Tehnička knjiga, Zagreb 2009., 277 str.

Studija *Latinska Amerika. Povijest i politika* Lidije Kos-Stanišić predstavlja tematski prvijenac u hrvatskoj stručnoj javnosti. Vrijednost ove iscrpne studije, koja se sastoji od dvije velike cjeline, u činjenici je da nam se prvi put na hrvatskome jeziku pruža opširan uvid u jednu od najzanimljivijih regija svijeta. Autorica u povijesnome dijelu kronološki obrađuje Latinsku Ameriku od razdoblja konkvistadora do suvremenih socijalnih previranja. S politološkog aspekta autorica prati institucionalni razvoj zemalja Latinske Amerike te posljedice specifičnih političkih pojava na tom prostoru.

U okviru regionalnih komparativnih studija autorica predstavlja karakteristične oznake Latinske Amerike koje su odredile njezin razvitak, kao što su *autogolpe*, težnja autoritarizmu, vojska kao glavni subjekt operativne politike itd. Lidija Kos-Stanišić u svojoj knjizi spaja povijesni i politološki prikaz razvoja Latinske Amerike. Autorica

prati modernizacijski preobražaj jedne od *najdinamičnijih regija* na svijetu. Na početku knjige razrješava terminski nesporazum koji nastaje prilikom određivanja zemalja koje čine područje Latinske Amerike, naglašavajući pritom kulturne, povijesne i druge odrednice koje spajaju zemlje ove regije, stavljajući naglasak na činjenicu kako prostorne oznake ne treba uzimati kao temeljnu determinaciju regije. Oslanjajući se na Huntingtonove kulturne zone, autorica predstavlja kulturnu tradiciju kao oblikotvorni element pri političkom i ekonomskom ponašanju društva. Knjiga predstavlja ekonomske, socijalne i druge društvene aspekte Latinske Amerike, nastojeći objasniti njezine regionalne posebnosti.

Primjenom regionalne komparativne metode autorica predstavlja intraameričke odnose, interameričke organizacije te transregionalna i južnoamerička udruženja poput MERCOSUR-a.

Knjiga je podijeljena na dvije cjeline. Prva predstavlja svojevrsni uvod u latinskoameričku povijest i politiku te detaljnu analizu političkog uređenja, dok je druga posvećena studijama država – *country studies*. Naslov prve cjeline je “Uvod u latinskoameričku povijest i politiku” (str. 13.–109.) Unutar uvoda (str. 9.–10.) i prvog dijela knjige predstavljena je važnost proučavanja Latinske Amerike. Prvi dio čini pet naslova, a to su: “Definicije i opće odrednice” (13.-14.); “Latinska Amerika od 16. do 20. stoljeća” (str. 15.–39.); “Društvo i politika” (str. 41.–70.); “Intraamerički odnosi” (str. 71.–94.); cjelina završava poglavljem “Demokracija u Latinskoj Americi” (str. 95.–109.). Unutar ove cjeline predstavljeni su kronološki aspekti društvenoga razvoja koji su utjecali na formiranje političkih odnosa na tom prostoru. Autorica obrađuje kolonizacijsko razdoblje i društvene promjene u XIX. stoljeću te elementarne karakteristike Latinske Amerike u XX. stoljeću. Vrlo detaljno predstavlja utjecaj kolonizacijskog razdoblja na formiranje modernih država na tom prostoru i uspostave specifičnih oblika vlasti poput kaudiljizma. Knjiga predstavlja razvitak regije koja dobiva sve zapaženiju ulogu u svjetskom poretku, prije svega zbog Venezuelina naftnog bogatstva i stvaranja nove političke platforme Huga Chaveza. Autorica također pruža uvid u međunarodne odnose koji vladaju na prostoru ove regije. Intraamerički odnosi obilježeni su sukobima, gerilskim pokretima te u novije vrijeme narkogerilom; autorica ističe kako ovaj posljednji termin nije prihvaćen u znanstvenoj zajednici. Povijest regije prikazana je kroz temeljne društvene odrednice poput religije, kulture, socijalnog kapitala, strukture vladavine itd. Lidija Kos-Stanišić daje detaljan uvid u politološki aspekt proučavanja Latinske Amerike navodeći, između ostalog, tipologije demokracije i tri vala demokracije koji su zahvatili latinskoameričko područje te ih vremenski određuje.

Druga cjelina knjige pod naslovom “Studije država” (str. 113.–251.) posvećena je sljedećim zemljama: “Meksiko” (str. 113.–136.), “Argentina” (137.–156.), “Brazil” (str. 157.–174.), “Čile” (str. 175.–192.), “Venezuela” (str. 193.–210.), “Kolumbija” (str. 211.–228.), “Paragvaj” (str. 229.–237.). Posljednja država koja je obrađena u drugom dijelu mala je zemlja smještena u unutrašnjosti regije, Urugvaj (str. 239.–251).

Stvaka od navedenih država svojom je poviješću pridonijela unificiranom međunarodnom imidžu Latinske Amerike. Studiju druge cjeline autorica je započela Meksikom, koji ima 3 200 km granice sa Sjedinjenim Američkim Državama. Zemlju je obilježila duga vladavina PRI-a (*Partido Revolucionario Institucional*), stranke koja je gotovo cijelo XX. stoljeće oblikovala meksičku politiku i povijest. Analitičkim pristu-

pom u ovom dijelu autorica ističe ulogu autoritarizma u razvoju navedenih zemalja. Gotovo svaka od njih ima čitavo jedno razdoblje koje je obilježeno politikom jednoga čovjeka, pa je tako cijelo jedno razdoblje nazvano prema autoritativnom vođi – porfirizam, peronizam, menemizam, batljizam itd. Upravo veliku participaciju isključivih pojedinaca u vlasti možemo povezati s bitnom kulturnom odrednicom Latinske Amerike – kulturom mačizma. U drugom dijelu vrlo su detaljno predstavljene temeljne političko-povijesne karakteristike navedenih zemalja. Upravo nam se ovdje otkrivaju sve specifičnosti latinskoameričkog prostora. Revolucija, gerila, puč, vojni udar, vojna hunta – pojmovi su koji će nam prvi pasti na pamet pri spomenu ove regije. Autorica ovom studijom demistificira prostor Latinske Amerike omeđujući ga geopolitičkom važnošću.

Zemlje Latinske Amerike godinama su bile obilježena sintagmom – *banana država*. S druge strane upravo su te zemlje u drugoj polovici XX. stoljeća bile utopističke oaze mnogim europskim intelektualcima. Zemlje regije stvorile su kroz svoje ratove za neovisnost narodne junake, pretvorivši ih u mitove, često lišene istinskog sadržaja. Upravo latinskoamerički revolucionari čine suvremenu ikonografiju svih vrsta otpora. Mitovi poput Che Guevare, Joséa Martíja, Emiliana Zapate, Camila Torresa Restrepa predstavljaju integracijsku nit na prostorima Latinske Amerike te se na temelju njihovih djelovanja rađa bunt današnje Latinske Amerike. Šezdesetih, sedamdesetih i osamdesetih godina ovo je područje predstavljalo gotovo romantičarsko okruženje; čak je i bivša britanska premijerka Margaret Thatcher narodne junake ovih prostora nazvala *djetinjastim revolucionarističkim utopistima*. Knjiga Lidije Kos-Stanišić uklanja stigmatu Latinske Amerike kao kakve ljevičarske utopističke oaze i predstavlja navedeni prostor u kontekstu permanentnih borbi uvjetovanih, između ostalog, i kulturom mačizma te težnjama autoritetu.

Tekstualni dio knjige obogaćen je mnogobrojnim grafičkim i tabličnim prikazima podataka, koji uz ostalo uključuju i podatke o broju stanovnika, općem pravu glasa, postocima siromaštva itd. Razumijevanju tekstualnog segmenta knjige također pridonose brojne zemljopisne karte. Unutar zaključka (str. 253.–256.) autorica na pomalo neuobičajen način predstavlja knjigu razlikujući tri moguće razine čitanja.

Na kraju knjige nalazi se popis literature, časopisa, članaka i internetskih stranica, koji može poslužiti kao putokaz za zainteresirane čitatelje za daljnje proučavanje ovog prostora. Knjigu obogaćuju i kazalo pojmova te autoričina biografija.

Studija Lidije Kos-Stanišić nije namijenjena samo stručnoj javnosti i studentima, nego zbog narativnog teksta može poslužiti cjelokupnoj javnosti kao izvor informacija. Obradujući različite društvene aspekte, autorici je uspelo približiti prostor Latinske Amerike i u kulturnom, a ne samo u povijesnom i politološkom aspektu. Knjiga predstavlja odličnu studiju zbog svoje jedinstvene tematike i višeslojne obrade latinskoameričkog prostora te će zasigurno zauzeti polaznu točku u proučavanju Latinske Amerike na ovim prostorima.

ANA RAJKOVIĆ